

పాఠ్యాంశ ఉద్దేశం / నేపథ్యం

భారతదేశం వ్యవసాయ ప్రధానమైన దేశం. గాంధీజీ గ్రామ ప్రజలు చదువుకొని, అభివృద్ధి చెందితే, దేశం సంపన్నం అవుతుందని చెప్పారు. గ్రామాలు ఎలా ఉన్నాయి? అక్కడ ప్రజల జీవితాలు ఏ విధంగా ఉంటాయి? అనే విషయాలను వివరిస్తూ, గ్రామాల్లోని దళితుల, పేదల జీవితాలను వర్ణిస్తూ “పల్లెటూరి లేఖలు” అనే పేరుతో 1932లో ‘జనవాణి’ పత్రికలో లేఖలు వచ్చాయి. అలాగే 1933లో ‘జానపదుని జాబులు’ అనే పేరుతో “ప్రజామిత్ర”లోనూ మరికొన్ని లేఖలు ప్రచురింపబడ్డాయి.

చదువుకొని, బీదతనం వల్ల పై చదువుకొనసాగించలేక, తన స్వగ్రామానికి వెళ్ళి పనిలో మునిగిపోయిన ‘జానపదుడు’, పట్నంలోని శ్రీమంతుడైన తన మిత్రుడికి తన అవస్థలనూ, గ్రామాల్లోని పరిస్థితులనూ “లేఖల” రూపంలో రాశాడు. గ్రామ పరిస్థితుల గూర్చి తెలపడమే ఈ పాఠ్యభాగ ఉద్దేశం.

పాఠ్యభాగ వివరాలు

ప్రస్తుత పాఠ్యభాగం, లేఖా రూపంలో ఉంది. “జానపదుని జాబులు” పేరుతో డా॥ బోయి భీమన్నగారు రాసిన లేఖల సంపుటి నుండి, ఈ పాఠ్యాన్ని ఎంపిక చేశారు.

ఈ లేఖా రచన, తూర్పు గోదావరి జిల్లా యాసలో సాగింది.

కవి పరిచయం

పాఠ్యభాగం పేరు	:	“జానపదుని జాబు”
రచయిత	:	డా॥ బోయి భీమన్న
జననం	:	తూ॥గో॥జిల్లా ‘మామిడికుదురు’ గ్రామంలోని పేద దళిత కుటుంబంలో
జీవితకాలం	:	1911-2005
ఎవరి ప్రభావంతో రచన	:	మహాత్మాగాంధీ, డా॥ బాబాసాహెబ్ అంబేద్కర్ బోధనల ప్రభావంతో, అస్పృశ్యతను రూపుమాపాలని భీమన్నగారు కలం పట్టారు.
ఉద్యోగం	:	వీరు కొంతకాలం జర్నలిస్టుగా పనిచేశారు. 1940-45 మధ్యకాలంలో ఉపాధ్యాయునిగా పనిచేశారు. స్వాతంత్ర్యోద్యమ కాలంలో “క్విట్ ఇండియా ఉద్యమం”లో పాల్గొన్నారు.
రచనలు	:	ఈయన 11వ ఏట నుండే రచనలు చేశారు. “గుడిసెలు కాలిపోతున్నాయి”. పాలేరు (నాటిక), జానపదుని జాబు (లేఖలు), పిల్లీశతకం, ఉశారులు, ధర్మం కోసం పోరాటం, రాగవైశాఖి మొదలయిన 70 రచనలు చేశారు.
రచయితగా ప్రభావం	:	ఈయన రాసిన ‘పాలేరు’ నాటకం ప్రభావంతో ఎంతోమంది పేదలూ, దళితులూ తమ పిల్లలను పాలేరు వృత్తి మాన్పించి పాఠశాలల్లో చేర్పించారు. ఈ నాటకం స్ఫూర్తితో, ఉన్నత విద్యను చదివి, మంచి ఉద్యోగులయిన ఎందరో పేదలూ, దళితులూ ఉన్నారు.
అవార్డు ప్రధానాలు	:	వీరి “గుడిసెలు కాలిపోతున్నాయ్” రచనకు, 1975లో కేంద్ర సాహిత్య అకాడమీ అవార్డు లభించింది. కేంద్ర ప్రభుత్వం 1973లో వీరికి పద్మశ్రీ బిరుదునూ, 2001లో పద్మభూషణ్ బిరుదునూ ఇచ్చింది.
కళాప్రపూర్ణ బిరుదు	:	ఆంధ్ర విశ్వవిద్యాలయం వీరికి ‘కళాప్రపూర్ణ’ బిరుదునిచ్చింది.
శాసన మండలి సభ్యత్వం	:	1978 - 84 మధ్య ఈయనకు రాష్ట్ర ప్రభుత్వం, శాసన మండలి సభ్యత్వం ఇచ్చింది.
రాజ్యలక్ష్మీ అవార్డు	:	1991లో రాజ్యలక్ష్మీ ఫౌండేషన్ వారు “రాజ్యలక్ష్మీ” అవార్డును వీరికిచ్చారు.
మరణం	:	డిసెంబరు 16వ తేదీ, 2005వ సంవత్సరంలో మరణించారు.

ప్రవేశిక

పంటను కైలు చేసి, ధాన్యాన్ని రాసులుగా పోసి, తమ కడుపులు కాలుతున్నా కన్నీళ్ళు కారుతూ ఉన్నా, ఇనాందారులకు తమ శ్రమ ఫలితం అయిన పంటను అంతా అప్పగించి, వట్టి చేతులు నలుపుకుంటూ, ఇంటికి వచ్చి రైతులు పస్తు ఉంటారు. ఇటువంటి రైతుల దీనగతిని చూస్తే ఎవరికైనా హృదయం తప్పక కరుగుతుంది.

ఈ మాటలు ఎవరు ఏ సందర్భంలో చెపుతున్నారో తెలుసుకోవడానికి ఈ పాఠం చదువుదాం.

అవగాహన-ప్రతిస్పందన

1. పల్లె గొప్పదా? పట్నం గొప్పదా? మీరైతే దేన్ని సమర్థిస్తూ మాట్లాడతారు? ఎందుకు?

జ. పల్లె, పట్టణం అనేవి దేనికదే గొప్ప. పల్లెల్లో ఉండే సదుపాయాలు కొన్ని పట్టణాల్లో దొరకవు. పట్టణాల్లో లభ్యమయ్యే సదుపాయాలు కొన్ని పల్లెల్లో దొరకవు.

పట్టణాల్లో విద్యావైద్య సదుపాయాలు, ఉద్యోగ సదుపాయాలు ఉంటాయి. చేతివృత్తి వరలకు సహితం పట్టణాల్లో ఉపాధి లభిస్తుంది. పట్టణాల్లో వినోదానికి సినీమాలు, పార్కులు ఉంటాయి. అన్ని రకాల వస్తువులు, వండ్లు, మందులు అక్కడ దొరుకుతాయి.

కాని పట్టణాల్లో నివాసానికి విశాలమైన ఇండ్లు దొరకవు. ఇక్కడ ఇండ్ల అద్దెలు ఎక్కువ. రోడ్లపై జనసమృద్ధి ఎక్కువ. మురికివాడలు ఎక్కువ. దానితో కొత్తరకం జబ్బులు వస్తూ ఉంటాయి. పేద, మధ్య తరగతి వారికి వచ్చే ఆదాయంతో అక్కడ వారి కోర్కెలు తీరవు. రోడ్డు ప్రమాదాలు ఎక్కువగా ఉంటాయి. అందువల్ల పట్టణాలు గొప్పవి కావు అనిపిస్తుంది.

పల్లెల్లో చక్కని గాలి, పాడిపంటలు, మంచినీరు లభిస్తుంది. ఆరోగ్యం బాగుంటుంది. విశాలమైన ఇళ్ళు ఉంటాయి. కాని పల్లెలో మంచిరోడ్లు, విద్యావైద్య సదుపాయాలు, ఉద్యోగావకాశాలు లేవు, అందువల్ల పల్లెల కన్నా పట్టణాలు బాగు అనిపిస్తుంది.

నిజానికి పల్లెలోనూ, పట్టణాలలోనూ సమస్యలు ఉన్నాయి. లేని సదుపాయాలను పల్లెవాసులకు కల్పిస్తే పల్లెలు కూడా పట్టణాల వలె బాగుపడతాయి.

2. గతంతో పోలిస్తే నేడు వ్యవసాయం చేసేవారి సంఖ్య క్రమేణా తగ్గుతోంది. దీనికి కారణాలు ఏమై ఉంటాయి? తెలుసుకొని చర్చలో పాల్గొనండి.

జ. పూర్వం వ్యవసాయదారుల సంఖ్య జనాభాలో 80% ఉండేది. గ్రామాల్లో ఇంచుమించుగా ప్రజలందరూ వ్యవసాయం చేసేవారు. చేతివృత్తులు చేసుకునేవారు కూడా, ఆ వృత్తులు చేసుకుంటూనే వ్యవసాయం ఉపవృత్తిగా జీవించేవారు.

కాగా ఇప్పుడు గ్రామాల్లో వ్యవసాయం లాభసాటిగా లేదు. అతివృష్టి, అనావృష్టి, చీడపీడలు వగైరా ఈతి బాధలు ఎక్కువయ్యాయి. ఎరువుల ధరలు పెరిగాయి. వ్యవసాయ కూలీలు దొరకడం లేదు. వారి కూలిరేట్లు బాగా పెరిగిపోయాయి. పూర్వము వలె కూలీలు ఎక్కువ గంటల సేపు పనిచేయడం లేదు.

అదీగాక, పంట గింజల ధరలు కిట్టుబాటు కావట్లేదు. సేద్యానికి ఖర్చులు పెరిగిపోయాయి. రైతులకు పెట్టుబడి దొరకడం లేదు. రైతులకు ప్రభుత్వ సహాయం అంతగా లభించడం లేదు. అందువల్ల యువకులు గ్రామాలు వదిలి నగరాలకు వలసపోతున్నారు.

పై పరిస్థితుల వల్లనే నేడు వ్యవసాయం చేసేవారి సంఖ్య తగ్గుతోంది.

3. ఈ క్రింది వాక్యాలు చదవండి. వీటిని ఏ సందర్భంలో ఎవరు అన్నారు?

అ) “అన్నాయ్! ఈ లెక్క చెప్పి పడుకోకూడదా?”

జ. లేఖ రాస్తున్న రచయితను అతని తల్లి “కిరసనాయిలు దీపం పొగ నీ కళ్ళల్లో పడుతోంది. కళ్ళు జబ్బు చేస్తాయి” అంది. “పొద్దస్తమానం పనిచేశావు. పడుకోకూడదా?” అని రచయిత మేనమామ రచయితతో అన్నాడు. ఆ సందర్భంలోనే రచయిత చెల్లెలు, తనకు లెక్క చెప్పి పడుకోమని రచయితను అడిగింది.

ఆ) “అయితే ఈ రూపాయిని గుణించి అణాలు చేయి.”

పనిచేస్తూ ఉంటే అనుభవం కలుగుతూ ఉంటుంది. అనుభవాన్ని మళ్ళీ ఆచరణలో పెడితే పని మరింత చక్కగా సాగుతుంది. అప్పుడు అనుభవానికి మరింత పదునూ, కాంతి లభిస్తుంది. వాస్తవ జ్ఞాన సముపార్జనా పద్ధతి ఇది. వాస్తవ జ్ఞానమే సరియైన జ్ఞానం. వాస్తవ జ్ఞానం ఎడతెగని పని ద్వారా, పరిశీలన ద్వారా లభిస్తుంది. వాస్తవ జ్ఞానం దేశకాల ప్రాంతానుగుణమై ఉంటుంది. దేశకాల ప్రాంతానుగుణంగా మారుతుంది. మన వస్త్రధారణ, వివాహాలు, పరిపాలన విధానాలు, ఈ విధంగా విభిన్న విషయాల్ని తీసుకొని మనం పరిశీలించినా, ఈ సత్యం కనిపిస్తుంది. మంచి చెడ్డలు, ఆచార వ్యవహారాలు, విధి విధానాలు అన్నీ దేశకాల ప్రాంతానుగుణంగా ఎలా మారి పోతున్నాయో స్పష్టమవుతుంది. మార్పుకు అతీతమైంది ఏదీ ఈ లోకంలో లేదు.

జ. పై పేరాలో కీలకమైన పదాలు :

1) అనుభవం 2) పరిశీలన 3) ఆచరణ 4) వాస్తవ జ్ఞానం 5) దేశకాల ప్రాంతానుగుణం 6) మార్పు

పై పేరా ఆధారంగా, కింది వాక్యాలలో ఏవి సరైనవో, వాటిని (✓)గుర్తు ద్వారా గుర్తించండి.

అ) అనుభవం వల్ల మన పనితీరు మెరుగుపడుతుంది.

(✓)

- అ) 'జ్ఞానం' అనేది చదివితే, వింటే లభించేది. (X)
 ఇ) వాస్తవజ్ఞానం స్థిరంగా ఉండదు. అది కాలానుగుణంగా మారుతుంటుంది. (✓)
 ఈ) అనుభవం, పరిశీలన వల్ల వాస్తవ జ్ఞానం సిద్ధిస్తుంది. (✓)
 ఉ) మన ఆచార వ్యవహారాలు, విధి విధానాలు ఎప్పుడూ స్థిరంగా ఉంటాయి. (X)

5. పాఠం ఆధారంగా కింది ప్రశ్నలకు జవాబులు రాయండి.

అ) జానపదుని లేఖలో కవి ఏ ఏ విషయాలను గురించి రాశాడు?

జ. జానపదుని లేఖలో కవి రాసిన విషయాలు:

- 1) గ్రామాల్లో పని స్థిరంగా ఉండకపోవడంతో, లేఖ రాయడం తనకు ఆలస్యమయిందని కవి రాశాడు.
- 2) కవి గారి చెల్లెలు కవిని లెక్క చెప్పమని అడిగినప్పుడు జరిగిన చమత్కార సంభాషణ గురించి రాశాడు.
- 3) మనం నేర్చుకొనే విద్యకూ, తరువాత జీవితంలో చేయబోయే పనికి తేడా ఉంటుందని రాశాడు.
- 4) చదువుకున్న వాళ్ళు పట్టణాల్లో ఉద్యోగాలు చేస్తూ, తమ గ్రామాల ఉద్ధరణ విషయంలో శ్రద్ధ చేయడం లేదని రాశాడు.
- 5) కోటయ్య అనే రైతు చేనులో వేసిన కుప్ప, నీటిలో తడిసిపోతే, రచయిత, కోటయ్య వెళ్ళి, కష్టపడి ఆ నీటిని చేను నుండి బయటకు పంపిన విషయాన్ని రాశాడు.
- 6) తన వద్ద డబ్బు లేకపోవడం వల్ల తాను చదువు సాగించలేకపోయాననీ, తన మిత్రుణ్ణి తన పల్లెటూరు వచ్చి తప్పక చూసి వెళ్ళమనీ కవి రాశాడు.

ఆ) వ్యవసాయదారుల కష్టాన్ని కవి ఏమని వివరించాడు?

జ. వ్యవసాయదారుల కష్టాలు - కవిగారి వివరణ :

- 1) వ్యవసాయదారులు, తొలకరి కోసం ఎదురు చూడాలి. కాలువకు నీరు ఎప్పుడు వస్తుందా? అని రాత్రింబగళ్ళు ఎదురుచూడాలి.
- 2) చేలో విత్తనాలు చల్లి, నీటికోసం, కూలీల కోసం పోటీలు పడాలి.
- 3) ఆకుమళ్ళు పశువులు తొక్కుకుండా రాత్రింబగళ్ళు పొలాల్లోనే వారు పడుకొని కాపలా కావాలి.
- 4) జెర్రులు, తేళ్ళు, పాములు వారిని కుదుతూ ఉంటాయి.
- 5) విసుగూ, విరామం లేకుండా పొలాలకు వారు నీరు పెట్టాలి. పొలాలు దున్నాలి, ఊడ్చాలి. బాడి, బందా అని చూడకుండా పైరుల్ని నిత్యం చూసుకోవాలి.
- 6) ఎరువులు వేయాలి. కలుపులు తీయాలి. పంట పండించాలి. పంటను ఎలుకలూ, చిలుకలూ తినకుండా జాగ్రత్తపడాలి.
- 7) పంటను కైలు చేసి, రాశులు పోసి, ఇనాందారులకు ఫలితం అప్పగించి, వారు పట్టి చేతులతో ఇళ్ళకు తిరిగి రావాలి.

ఇ) చదువుకొన్న వాళ్ళ గురించి, పట్టణవాసుల గురించి కవి ఏమని ప్రస్తావించాడు?

జ. “చదువుకొన్న వాళ్ళు పట్నాల్లో ఉండి రూపాయిని దమ్మిడిలాగా ఖర్చుపెడతారు. వారు చదువు పూర్తికాగానే ఉద్యోగాల కోసం ప్రయత్నిస్తారు. అందుకోసం అందరి కాళ్ళూ పట్టుకుంటారు. బ్రతకడం కోసం, స్వార్థం కోసం వారు పాట్లు పడతారు.

చదువుకున్నవారు పట్నాలలో సౌఖ్యాలు అనుభవిస్తూ కులుకుతూ ఉంటారు. వారు తమ చుట్టూ ఉన్న సంఘం ఏమయినా సరే, దేశం అధోగతికి దించుకుపోయినా సరే, పట్టించుకోరు. వారికి, వారి ఇల్లే ముఖ్యం. ప్రపంచం ఏమయినా సరే వారు లెక్క చేయరు” అని వారి గురించి కవి ప్రస్తావించాడు.

ఈ) జానపదుడు తన పట్టణం మిత్రుణ్ణి పల్లెటూరుకు ఎందుకు రమ్మని ఆహ్వానించాడు?

జ. త్వరలో క్రిస్టమస్ పండుగ వస్తోంది. క్రిస్టమస్ కూ, సంక్రాంతికి కాలేజీకి సెలవులు ఇస్తారు. జానపదుడు కాలేజీలో చదివేటప్పుడు ఆ పండుగలకు తన మిత్రుణ్ణి తన ఊరుకు తీసుకొనిరావాలనుకున్నాడు.

కాని జానపదుడి చదువు ఈ సంవత్సరం డబ్బు లేక సాగలేదు. అయినా తన మిత్రుడిని సెలవుల్లో తన ఊరికి రమ్మని జానపదుడు లేఖ రాశాడు.

జానపదుడి స్నేహితుడు ఆర్థహృదయం కలవాడు. అటువంటివాడు తమ పల్లెటూళ్ళకు వచ్చి, అక్కడ ప్రజలు పడుతున్న కష్టాల్ని, నష్టాల్ని తొలగించగలిగితే, మానవ సంఘానికి ఎంతో ఆనందం కలుగుతుంది.

తన మిత్రుడు తమ గ్రామం వచ్చి, తాము పడే కష్టాల్ని తెలుసుకుంటాడనే ఉద్దేశ్యంతోనే, జానపదుడు తన మిత్రుణ్ణి తన ఊరుకు రమ్మని ఆహ్వానించాడు.

ఉ) బోయి భీమన్న గురించి సొంతమాటల్లో రాయండి.

జ. బోయి భీమన్నగారు 1911లో తూర్పుగోదావరి జిల్లా మామిడికుదురు గ్రామంలో పేద దళిత కుటుంబంలో జన్మించాడు. ఆ రోజుల్లో అంటరానితనం రాజ్యము విలుతోంది. భీమన్నగారు ఎంతో కష్టపడి చదువుకొని, గాంధీజీ, అంబేద్కర్ బోధనలతో ప్రభావితమై, అస్పృశ్యతను తన రచనల ద్వారా పోగొట్టాలని సుమారు 70 రచనలు చేశాడు.

భీమన్నగారు మేధావి. ఈయన “పాలేరు” నాటకం రచన ద్వారా ప్రేరణ పొందిన ఎందరో పేదలూ, దళితులూ, తమ పిల్లలచే పాలేరుతనం మాన్పించారు. వారి పిల్లలను బడులకు పంపి చదివించి వారిని ఉద్యోగుల్ని చేశారు.

కేంద్ర ప్రభుత్వము భీమన్న గారికి పద్మశ్రీ, పద్మభూషణ్ బిరుదుల నిచ్చింది. ‘గుడిసెలు కాలిపోతున్నాయ్’ అన్న వీరి రచనకు, కేంద్ర సాహిత్య అకాడమీ అవార్డు లభించింది. భీమన్న గార్ని ఆంధ్రవిశ్వవిద్యాలయం “కళాప్రపూర్ణ” బిరుదునిచ్చింది. భీమన్నగార్ని “రాజ్యలక్ష్మి అవార్డు” వచ్చింది.

భీమన్నగారు బడుగుల, దళితుల జీవితాల గురించి రాసిన గొప్ప విద్యావేత్త. రచయిత, జర్నలిస్టు.

వ్యక్తికరణ-సృజనాత్మకత

1. క్రింది ప్రశ్నలకు ఆలోచించి ఐదేసి వాక్యాల్లో సమాధానాలు రాయండి.

అ) “ఏమి పని లేకపోవడమే బద్ధకానికి కారణం” దీనిపై మీ అభిప్రాయం తెల్పండి.

జ. తగిన పని చేతిలో లేకపోతే, బద్ధకం వస్తుంది అన్నది సరియైన మాట. అసలే పనిలేకపోతే, ఆ వ్యక్తి పూర్తిగా బద్ధకం వస్తుంది. తినడం, పడుకోవడం లేదా ఏదో వినోదంతో కాలం వెళ్ళదీయడం జరుగుతుంది.

అలాకాక, చేతిలో పని ఉంటే, బద్ధకం లేకుండా ఆ పనిని కష్టపడి పూర్తి చేస్తాం. కాబట్టి పని ఏమీ లేకపోతే బద్ధకం వస్తుంది అన్న మాట నిజం.

ఆ) “కాలం చాలా విలువైంది” ఎందుకు?

జ. కాలం విలువయింది. గడచిపోయిన క్షణం తిరిగి రాదు. తాను చేద్దామనుకున్న పనిని త్వరగా ముగించాలి. రేపు చేద్దాము అనుకుంటే, వీలుకాదు. మన ఆయుర్దాయం చాలా పరిమితంగా ఉంటుంది. ఎంతకాలం బ్రతుకుతామో తెలియదు.

ఒక వ్యక్తికి తన కాలాన్ని వ్యర్థం చేస్తే అతని జీవితమే వ్యర్థం అవుతుంది. ముఖ్యంగా విద్యార్థులు చదువుకొనే సమయంలో కాలాన్ని సద్వినియోగం చేసుకోవాలి. చదువవలసిన సమయంలో చదవాలి. ఆడవలసిన సమయంలో ఆడాలి. నిద్రించవలసిన సమయంలో నిద్రించాలి. డబ్బు ఇచ్చినా జరిగిపోయిన కాలం తిరిగి రాదు.

ఇ) చదువుకున్న వాళ్ళంతా తమ కష్టఫలాన్ని తింటూ, పట్నాలలో సౌఖ్యాలు అనుభవిస్తున్నారన్న రచయిత అభిప్రాయంతో మీరు ఏకీభవిస్తారా? ఎందుకు?

జ. చదువుకొన్న వారికి మంచి ఉద్యోగాలు వస్తాయి. అటువంటి వారు పట్నాలలోనే పని చేయవలసి ఉంటుంది. సహజంగా గ్రామాల్లో కంటే పట్నాలలో సౌఖ్యాలు ఎక్కువగా ఉంటాయి. కాబట్టి చదువుకున్నవారు నగరాలకు చేరి, ఏవో పదవులలో ఉండి, సౌఖ్యాలు అనుభవిస్తున్నారు అన్నది నిజం.

కాని చదువుకున్నవారు అంతా, సుఖాలు అనుభవించడం లేదు. కొందరు మరింత కష్టపడి పనిచేసి, పరిశోధనలు సాగిస్తున్నారు. రాత్రింబగళ్ళు డాక్టర్లుగానో, ఇంజనీర్లుగానో, ఆఫీసర్లు గానో, శాస్త్ర పరిశోధకులు గానో, కొందరు చదువుకున్నవారు సహితం కష్టపడుతున్నారు. కొందరు నిరుద్యోగంతో, చిన్న ఉద్యోగాలతో పట్నాలలో ఇరుకు గదుల్లో ఉంటూ బాధలు అనుభవిస్తున్నారు. కాని పట్నాలలో ఉండే వారు గ్రామాభివృద్ధికి సాయం చేయడం లేదన్నది నిజం.

ఈ) “కష్టం ఒకళ్ళది. ఫలితం మరొకళ్ళది” అని అనడంలో రచయిత ఉద్దేశం ఏమై ఉంటుంది?

జ. సామాన్యంగా పల్లెటూళ్ళలో భూకామాందులు తమ పొలాలను తాము సేద్యం చేసుకోకుండా, రైతులకు వాటిని కౌలుకు ఇస్తారు. ఆ రైతులు సంవత్సరం అంతా రాత్రింబగళ్ళు కష్టపడి, ఆ పొలాలను దున్ని, ఊడ్చి, పంటలు పండిస్తారు.

రైతు ముందుగా పండిన పంటలలో ఇనాందారులకు కౌలు ప్రకారం శిస్తు చెల్లిస్తాడు. శిస్తు చెల్లించగా మిగిలిన ధాన్యం అతనికి పెట్టుబడులకు సరిపోతుంది. రైతుకు ఏమీ మిగలదు. ఏమీ కష్టపడని ఇనాందారుకు మాత్రం ఫలితం పూర్తిగా అందుతుంది.

దీనినే దృష్టిలో పెట్టుకొని, రైతులు కష్టపడుతున్నారనీ, కానీ దాని ఫలితం ఇనాందారుకు లభిస్తోందనీ చెప్పడమే రచయిత ఉద్దేశమై ఉంటుంది.

ఉ) “పల్లెటూళ్ళు మానవ సంఘానికి ఈయగల ఆనందాన్ని చూసే తెలుసుకోవాలి” అని కవి ఎందుకన్నాడు?

జ. పల్లెటూళ్ళు మానవ సంఘానికి అంటే మానవులకు ఆనందాన్ని ఇస్తున్నాయన్న మాట, నూటికి నూరుపాళ్ళూ సత్యము. పల్లెలు మానవులకు ఏ విధంగా ఆనందాన్ని ఇస్తున్నాయో తెలుసుకోవాలంటే ఆ పల్లెటూళ్ళకు వెళ్ళి చూస్తేనే మనకు తెలుస్తుంది.

మానవులకు కావలసిన తిండి, బట్ట మనకు గ్రామాల నుండే వస్తోంది. మనకు బియ్యం, గోధుమలు వగైరయినా తిండి గింజలను గ్రామాల్లోని రైతులే పండించి ఇస్తున్నారు. మనకు కావలసిన కూరగాయలనూ రైతులే గ్రామాల్లో పండిస్తున్నారు.

మనకు కాఫీ టీలు కావాలి. దానికి కావలసిన పాలు మనకు గ్రామాల్లో పెరిగే పశువుల నుండే లభిస్తున్నాయి. మనం కట్టుకొనే బట్టలు సహితం, మన గ్రామాల్లో పండే పత్తి నుండే వస్తున్నాయి.

మనకు కావలసిన స్వచ్ఛమైన నీరు, గాలి, ఎండ, మనకు గ్రామాలలోనే లభిస్తోంది. అందువల్లే కవి పల్లెటూళ్ళను చూసి, అవి మానవ సంఘానికి ఈయగల ఆనందాన్ని తెలుసుకోవాలని అన్నాడు.

ఊ) “పల్లెటూళ్ళు కన్నీళ్ళు పెడుతున్నవి” దీన్ని వివరిస్తూ రాయండి.

జ. చదువుకున్నవాళ్ళు అందరూ గ్రామస్థులు కష్టపడి పండించిన ఫలాన్నే తింటున్నారు. వారు పట్నాలలో ఉంటూ అన్ని సౌకర్యాలు అనుభవిస్తున్నారు. హాయిగా పట్టుపరుపులపై ఎ.సి. గదుల్లో సుఖంగా నిద్రిస్తున్నారు.

కానీ వారు తమకు ఎంతో కష్టపడి పంటలు పండించి ఇస్తున్న గ్రామాల్లో ఉన్న రైతులను గురించి, ఆ గ్రామాలలోని అసౌకర్యాలను గురించి, పట్టించుకోవడం లేదు. గ్రామాలలో విద్యావైద్య సదుపాయాలు లేవు. ప్రయాణ సౌకర్యాలు లేవు. రోడ్లు లేవు.

అందుకే తమ కష్టఫలితాన్ని అనుభవిస్తున్న పట్నవాసులు, తమ గ్రామాల గురించి పట్టించుకోవడం లేదని, పల్లెటూళ్ళు కన్నీరు విడుస్తున్నాయి. అనగా పల్లె ప్రజలు దుఃఖిస్తున్నారని భావం.

2. కింది ప్రశ్నలకు ఆలోచించి పదేసి వాక్యాల్లో సమాధానాలు రాయండి.

జ. పల్లెటూళ్ళు సుభిక్షంగా ఉంటేనే, దేశం సుభిక్షంగా ఉంటుంది. అలాంటి పల్లెటూళ్ళు రోజు రోజుకూ తమ ఉనికినీ, సంస్కృతినీ, ఆత్మనూ కోల్పోతున్నాయి. ఇందుకు గల కారణాలు ఏమై ఉంటాయి? ఇవి కళకళలాడాలంటే మనం ఏం చేయాలి?

జ. ‘పల్లెటూళ్ళు సుభిక్షంగా ఉంటే, దేశం సుభిక్షంగా ఉంటుంది’ అన్నమాట పూర్తిగా నిజం.

గ్రామాల్లో పంటలు పండించే రైతులకు వ్యవసాయం కిట్టుబాటు కావట్లేదు. అతివృష్టి అనావృష్టి వల్ల, చీడపీడల వల్ల వారికి వ్యవసాయం వల్ల వచ్చే ఆదాయం బాగా తగ్గిపోయింది. అదీగాక ఎరువులూ, పురుగుమందులూ, కూలీల ధరలూ పెరిగిపోయాయి. ధాన్యం, పత్తి, కొబ్బరి, గోధుమ ధరలు రైతులకు కిట్టుబాటుగా లేవు. అందువల్లనే రైతుల ఆత్మహత్యలు పెరిగిపోయాయి. రైతులు వ్యవసాయం విడిచి, నగరాలకు కూలీలుగా వలసలు వెళ్ళిపోతున్నారు.

అదీగాక గ్రామాల్లో పిల్లలకు చదువులూ, ఉద్యోగాలూ లేవు. తగిన వైద్యసదుపాయాలు లేవు. అందువల్ల గ్రామాల నుండి వలసలు పెరిగిపోయాయి. రైతులు అధిక వడ్డీలకు అప్పులు తెచ్చి ఋణగ్రస్త్రులు అవుతున్నారు. అప్పులు తీర్చలేక వారు ఆత్మహత్యలు చేసుకుంటున్నారు. రైతుల పిల్లలకు ఎవరూ ఆడపిల్లలను ఇచ్చి పెళ్ళి చేయడం లేదు. పల్లె ప్రజలు నగరవాసులను చూసి, కాన్వెంటు చదువులు చదువుతున్నారు. వేషభాషలు మారుస్తున్నారు. పల్లెల సంస్కృతినీ వారు మరచిపోతున్నారు.

గ్రామీణాభివృద్ధికి కర్తవ్యం : రైతులకు ప్రభుత్వం ఉచితంగా అప్పులు ఇచ్చి, వారికి సలహాలు అందించి, ఆదాయం పెరిగేలా చూడాలి. గ్రామాలలో విద్యావైద్య సౌకర్యాలు పెంచాలి. వ్యవసాయం లాభసాటిగా ఉండేలా చర్యలు చేపట్టాలి. గ్రామాల్లో కూలీలకు ఉపాధి సౌకర్యాలు పెంచాలి. రైతులు పండించే పంటలకు, సరయిన విలువ లభించేలా చూడాలి.

ఆ) ‘పల్లెటూళ్ళు ప్రశాంత జీవిత సౌఖ్యానికీ పుట్టిళ్ళు’ దీన్ని సమర్థిస్తూ సమాధానం రాయండి.

జ. పల్లెటూళ్ళలో జీవితం ప్రశాంతంగా ఉంటుంది. చక్కని గాలి, ఎండ, ప్రతి ఒక్కరికీ లభిస్తుంది. అక్కడ చక్కని ప్రకృతి శోభ ఉంటుంది. పచ్చని పొలాలు కలకలలాడుతూ, గాలికి తలలాడిస్తూ గ్రామ ప్రజలను సుఖసంతోషాలతో ముంచెత్తుతాయి.

ప్రజలందరికీ పాడి పంటలు ఉంటాయి. పొయ్యి కిందికీ, పొయ్యి మీదికీ, వారికి కావలసినవన్నీ అక్కడే దొరుకుతాయి. గ్రామంలో చేతివృత్తుల వారు ఒకరిని ఒకరు, అన్నదమ్ములుగా భావిస్తూ పరస్పరం ఒకరికొకరు సాయపడతారు.

పల్లెల్లో ఒకరి ఇంట్లో పెళ్ళయితే, ఊరందరికీ అది పండుగ. పల్లెల్లో ముఖ్యంగా సంక్రాంతి పండుగకు ముగ్గులు, గొబ్బిళ్ళు, భోగి మంటలు, సంక్రాంతి ప్రభలు మహావైభవంగా తీర్థాలూ సాగుతాయి. హరిదాసులు, గంగిరెద్దులు, పగటివేషధారులూ, వారి చక్కని పాటలూ ఆనందాన్ని ఇస్తాయి.

గ్రామీణులు ఆనందంగా నవ్వుతూ కలకలలాడుతూ ఒకరిని ఒకరు బంధుత్వంతో పలకరించుకుంటూ, కష్టసుఖాల్లో అందరూ పాలు పంచుకుంటారు. గ్రామాలు పాడిపంటలకు నిలయాలు. అవి ప్రకృతి రమణీయతకు పుట్టిళ్ళు.

3) కింది అంశాల గురించి సృజనాత్మకంగా/ప్రశంసిస్తూ రాయండి.

అ) మీరు చూసిన పల్లెటూరులోని మనుష్యుల మధ్య సంబంధాలు, అక్కడి ప్రకృతి దృశ్యాలను వర్ణిస్తూ మీ మిత్రుడికి లేఖ రాయండి.

మిత్రుడు రంగారావుకు/స్నేహితురాలు కవితకు,
స్నేహితురాలు కవితకు,

నీ లేఖ అందింది. ఈ మధ్య నేను మా అన్న పెళ్ళికి 'కొమరగిరి పట్టణం' అనే తూర్పు గోదావరి జిల్లా అల్లవరం మండలంలోని ఒక పల్లెటూరికి వెళ్ళాను. ఆ పల్లెటూరిలో సుమారు 16 వేల మంది జనాభా ఉన్నారట. సుమారు 20 వేల ఎకరాలలో వరిపంట, ఐదు ఆరువేల ఎవరాలలో కొబ్బరి తోటలు ఆ ఊరిలో ఉన్నాయట.

ఊళ్ళో అన్ని కులాల వారూ, అన్ని వృత్తుల వారూ ఉన్నారు. ఆ పెళ్ళి చేయించే పురోహితుణ్ణి, ఆ ఊరి కాపుగారు 'బాబయ్యగారూ' అని ప్రేమగా పిలిచేవాడు. ప్రజలు ఎక్కువగా పేర్లు పెట్టికాక, పెద్దమ్మ, పిన్నమ్మ, అక్క, బావ, మొదలయిన వరుసలు పెట్టి ప్రేమగా పిలుచుకున్నారు. ఆ గ్రామస్తుల ఐక్యత చూస్తే ఆనందం వేసింది.

ఇంక ఆ పల్లెటూరిలో ప్రకృతి శోభ, మహద్భూతం. ఊళ్ళో పంటకాలువలూ, చెరువులూ ఉన్నాయి. పంటచేలు గాలికి తలలాడిస్తూ, మనల్ని పిలుస్తున్నట్లుంటాయి. కొబ్బరి తోటల్లో చెట్లు, నిండుగా గెలలతో కలకలలాడుతుంటాయి. కొబ్బరిచెట్టు, కల్పవృక్షం లాంటిది.

అదీగాక ఈ ఊరి ప్రక్కనే కౌశికి నది, దాని పక్కగా బంగాళాఖాతం ఉంది. ఆ సముద్ర కెరటాల శోభ వర్ణించడం అసాధ్యం. సముద్రతీరాన సరుగుడు తోటలు, ఏవో పాటలు పాడుతూ ఉంటాయి.

పల్లెలు, దేశ సౌభాగ్యానికి నట్టిళ్ళు. ప్రశాంత జీవితానికి పుట్టిళ్ళు, ఉంటాను. లేఖ రాయి.

ఇట్లు,

నీ మిత్రుడు / మిత్రురాలు,
గోపాలరావు / రాధ.

చిరునామా
పి. రంగారావు / పి. కవిత,
లేదా పి. వరప్రసాద్,
గాంధీరోడ్డు, వరంగల్లు (ఆంధ్రప్రదేశ్)

ఆ) ఈ పాఠం ఆధారంగా కొన్ని నినాదాలు. సూక్తులు రాయండి.

జ. 1. నినాదాలు :

- 1) పల్లెటూళ్ళు ప్రశాంత జీవిత సౌభాగ్యానికి పుట్టిళ్ళు.
- 2) కష్టం రైతులదీ, సుఖం పట్నం బాబులది.
- 3) కష్టం రైతులదీ. ఫలితం కామందులదీ.
- 4) వెనక్కి తిరిగి చూడు నిన్ను పోషిస్తున్న పల్లెను కాపాడు.
- 5) పల్లెను మరచినోడు, తల్లిని మరచినోడు, కృతఘ్నులే.

2. సూక్తులు :

- 1) బిడ్డల సాన్నిధ్యాన్ని తల్లులు అనుభవించే ఆనందం, అనిర్వచనీయం.
- 2) పట్నాల్లో రూపాయిని దమ్మిడిలాగా ఖర్చు చేస్తారు.
- 3) చదువు అవ్వగానే ఎవరికైనా ఉద్యోగాల దేవుళ్ళాట తప్పదు.
- 4) చాలామంది చదువుకున్నవాళ్ళకు, దేశం అధోగతికి దించుకుపోయినా, చీమకుట్టిన చందం అయినా ఉండదు.
- 5) మన ఇల్లు ఉండి, తక్కిన ప్రపంచం అంతా మునిగిపోతున్నా, మనం లెట్టు చేయం.
- 6) ప్రజా సముదాయం కోరే ప్రత్యక్ష ఫలం, ఆదంబరం కాదు.
- 7) 'కష్టం ఒకళ్ళది, ఫలితం మరొకళ్ళది.'
- 8) "డబ్బులేని చదువు ఇబ్బందుల చేటు."
- 9) కాలం జరిగిపోయే కొద్దీ, స్నేహాలు పాతబడి పోతూ ఉంటాయి.
- 10) కొత్త పరిచయాలు కలిగే కొద్దీ, పాత పరిచయాలు అడుగున పడిపోతూ ఉంటాయి.

పదజాలం

1. కింది పదాలు చూడండి. వీటికి సంబంధించిన పదాలతో కలపండి.

ఉదా: రైల్వేస్టేషను,, చేరుకోవడం.

జ. రైల్వేస్టేషను, టిక్కెట్లు, ప్రయాణం, చేరుకోవడం.

అ) వర్షాకాలం,,, ధాన్యం.

జ. వర్షాకాలం, వర్షాలు, సేద్యం, ధాన్యం.

ఆ) మడిదున్నడం,, పంట.

జ. మడిదున్నడం, నాగలి, రైతు, పంట.

ఇ) పాఠశాల,, జీవితంలో స్థిరపడడం.

జ. పాఠశాల, గురువులు, విద్యార్థి, జీవితంలో స్థిరపడడం.

ఈ) లేఖ,, చేరడం.

జ. లేఖ, పోస్టాఫీసు, పోస్టుమేన్, చేరడం.

ఉ) పనిచేయడం,, ఆనందంగా జీవించడం.

జ. పనిచేయడం, శ్రద్ధ, ఫలితం, ఆనందంగా జీవించడం.

2. కింది పదాలను ఉపయోగించి, సొంతవాక్యాలు రాయండి.

అ) పొద్దస్తమానం = పగలంతా

జ. నా తమ్ముడు పొద్దస్తమానం కష్టపడి పనిచేస్తాడు.

ఆ) చమత్కారం = నేర్పు

జ. మా గురువు గారు మంచి చమత్కారంగా కబుర్లు చెబుతారు.

ఇ) సాన్నిధ్యం = సామీప్యం, ఎదురు

జ. దేవుని సాన్నిధ్యంలో అందరూ సమానులే

ఈ) కష్టఫలం = శ్రమకు ఫలితం

జ. అతివృష్టి వల్ల పంటలు పాడయి, నాకు కష్టఫలం దక్కలేదు.

ఉ) కడుపులు మాడ్చుకొను = పస్తులుండడం

జ. నా తల్లిదండ్రులు వారి కడుపులు మాడ్చుకొని నాకు చదువు చెప్పిస్తున్నారు.

ఊ) అడుగున పడిపోవు = కనిపించకుండా పోవు

జ. కలెక్టరు గారికి నేను ఇచ్చిన అర్జీ, అడుగునపడిపోవడం జరిగింది.

3. కింది పదాలు / వాక్యాలను వివరించి రాయండి.

అ) పురిటిలోనే సంధి కొట్టడం :

జ. పిల్లవాడు పుట్టిన నాటి నుండి, పదిరోజుల వరకూ, 'పురుడు' రోజులు అంటారు. ఆ రోజులలోనే 'సంధి కొట్టడం' అంటే సన్నిపాత రోగము రావడం. సన్నిపాత రోగం వస్తే మరణం తప్పదు. కాబట్టి "పురిట్లోనే సంధి కొట్టడం" అనే లోకోక్తిని, "పని ప్రారంభించగానే, ఆ పనికి విఘ్నం కలిగి ఆ పని చెడిపోవడానికి" బదులుగా వాడతారు.

ఆ) కలుపుదీయడం

జ. పైరులో కలిసి మొలకెత్తే పనికిరాని గడ్డి మొక్కలను "కలుపు" అంటారు. 'పైరు' సక్రమంగా ఏవుగా పెరగాలంటే, పైరులో మొలిచిన కలుపు మొక్కలను తీసి పారవేయాలి. రైతులు పరి పొలాల్లో, పరి బాగా పెరగడానికి, చెత్త మొక్కలను ఏరి తీసి పారవేయిస్తారు. దీనినే 'కలుపుదీయడం' అంటారు.

ఇ) కలుపుదీయడం

జ. పైరులో కలిసి మొలకెత్తే పనికిరాని గడ్డి మొక్కలను “కలుపు” అంటారు. ‘పైరు’ సక్రమంగా ఏపుగా పెరగాలంటే, పైరులో మొలిచిన కలుపు మొక్కలను తీసిపారవేయాలి. రైతులు వరి పొలాల్లో, వరి బాగా పెరగడానికి, చెత్త మొక్కలను ఏరి తీసి పారవేయిస్తారు. దీనినే ‘కలుపుదీయడం’ అంటారు.

ఇ) గ్రామోద్ధరణం

జ. “గ్రామోద్ధరణం” అంటే గ్రామాలను ఉద్ధరించడం. ‘ఉద్ధరించడం’ అంటే పైకెత్తడం, బాగుచేయడం అని భావం. గ్రామాలలో త్రాగడానికి రక్షిత మంచినీటి సౌకర్యము, వైద్యవిద్యా సదుపాయాలు, పోస్టులు, బ్యాంకింగ్, రవాణా వంటి సదుపాయాలు కల్పించి, గ్రామాలను అన్ని విధాలా బాగు చేయడాన్ని ‘గ్రామోద్ధరణం’ అంటారు.

ఈ) ఉన్నదంతా ఊడ్చుకుపోవడం.

జ. ఊడ్చుకుపోవడం అంటే పూర్తిగా నాశనం కావడం. అధిక వర్షాలు, గాలివాన, వంటి ఉపద్రవాలతో పంటలు నష్టపోగా, ఇంతలో వరదలు, ఉప్పెనలు వంటివి వచ్చి, పూర్తిగా పంటలు కొట్టుకుపోవడం వంటివి జరిగితే “ఉన్నదంతా ఊడ్చుకుపోయిందని” అంటారు. పూర్తిగా నష్టం కలిగించిందని భావం.

వ్యాకరణాంశాలు

1. కింది వాక్యాల్లోని సంధులను విడదీసి, సంధి సూత్రంతో సమన్వయం చేయండి.

అ) ఆహాహా! ఎంత వైపరీత్యము!

జ. ఆహాహా = ఆహా + ఆహా = ఆమ్రేడిత సంధి
సమన్వయం : ఆహా, ఆహా అని విడదీస్తే, రెండవసారి వచ్చిన ‘ఆహా’ అనేది ఆమ్రేడితం అవుతుంది. ‘ఆహా’ అనేది మొదటి పదం. ఆహా చివర ‘ఆ’ అనే అచ్చు ఉంది. ఆ అచ్చుకు, ‘ఆహా’ అనే ఆమ్రేడితం పరమయ్యింది. కాబట్టి సంధి వచ్చి ‘ఆహాహా’ అనే రూపం తయారయ్యింది.

ఆ) జంతు ప్రదర్శనశాలలో ఏమేమి చూశావు?

జ. ఏమేమి = ఏమి + ఏమి = ఆమ్రేడిత సంధి
ఇక్కడ ఇత్వసంధి వచ్చింది.
ఆమ్రేడిత సంధి సూత్రం : ఏమ్యాదుల ఇకారానికి సంధి వైకల్పికంగా వస్తుంది.
ఉదా : ఏమేమి = సంధి వచ్చిన రూపం
ఏమియేమా = సంధి రాని రూపం (యడాగమం వచ్చింది)
సమన్వయం : ఏమి, ఏమి అన్నప్పుడు - రెండవ సారి వచ్చిన ‘ఏమి’ని, ఆమ్రేడితం అంటారు. ఇది ఆమ్రేడితం పరమైతే వచ్చిన సంధి. కాబట్టి ఇది ‘ఆమ్రేడిత సంధి’.
‘ఏమి’ అన్నది ఏమ్యాదులలోని పదం. ‘ఏమి’ అన్నచోట చివర ‘ఇకారం’ ఉంది. దానికి పై సూత్రం వల్ల సంధి ఒకసారి వస్తుంది. అప్పుడు ‘ఏమేమి’ అవుతుంది. సంధిరాకపోతే, ‘ఏమియేమి’ అవుతుంది.

ఇ) అక్కడక్కడ కొన్ని సమన్వయ తలెత్తవచ్చు.

జ. అక్కడక్కడ = అక్కడ + అక్కడ = ఆమ్రేడిత సంధి
ఆమ్రేడిత సంధి సూత్రం : అచుచనకు ఆమ్రేడితం పరమైతే, సంధి తరచుగా వస్తుంది.
సమన్వయం : అక్కడ, అక్కడ అనే వాటిలో రెండవ సారి వచ్చిన ‘అక్కడ’ అనేది, ఆమ్రేడితం. మొదటి ‘అక్కడకు’ చివర అచ్చు ఉంది. దానికి ఆమ్రేడితం పరమైంది. కాబట్టి సంధి జరిగి, ‘అక్కడక్కడ’ అనే రూపం ఏర్పడింది.

ఈ) వెన్నెల పట్టపగలును తలపిస్తున్నది.

జ. పట్టపగలు = పగలు + పగలు = ఆమ్రేడిత సంధి
ఆమ్రేడిత సంధి సూత్రం : ఆమ్రేడితము పరమైనప్పుడు కదాదుల తొలియచ్చు మీది వర్ణాలకెల్లా అదంతమైన ద్వీరుక్త టకారం వస్తుంది.

సమన్వయం : పగలు, పగలు అని విడదీసినపుడు, రెండవసారి వచ్చిన 'పగలు' అనేది, ఆమ్రేడితం అవుతుంది. పై సూత్రం ప్రకారం ఆమ్రేడితం పరమయినపుడు, 'పగలు' లోని 'ప' తర్వాతి హల్లులు పోయి, 'ట్ట' వస్తుంది. అప్పుడు 'పట్టపగలు' అని ఏర్పడుతుంది.

2. కింది వాక్యాలను సంశ్లిష్ట వాక్యాలుగా మార్చండి.

అ) రాము పాఠం చదివాడు. రాము పాఠం అర్థం చేసుకున్నాడు.

జ. రాము పాఠం చదివి, అర్థం చేసుకున్నాడు.

ఆ) వైద్యుడు ప్రథమ చికిత్స చేస్తాడు. వైద్యుడు మందులు ఇస్తాడు.

జ. వైద్యుడు ప్రథమ చికిత్స చేసి, మందులు ఇస్తాడు.

ఇ) అక్క టీవీ చూస్తున్నది. అక్క నృత్యం చేస్తున్నది.

జ. అక్కట టీవీ చూస్తూ నృత్యం చేస్తున్నది.

గమనిక : పై ఉదాహరణలలో రెండు వాక్యాలను ఏకవాక్యంగా కలిపినపుడు 'సంశ్లిష్టవాక్యాలు' ఏర్పడ్డాయి అని మీరు గ్రహిస్తారు.

3) కింది వాక్యాలను సంయుక్త వాక్యాలుగా మార్చండి.

అ) రామకృష్ణుడు గురువు. వివేకానందుడు శిష్యుడు.

జ. రామకృష్ణుడు గురువు, వివేకానందుడు శిష్యుడు.

సమన్వయం : పై రెండు వాక్యాలు సమప్రాధాన్యం కలవి. అందువల్ల అవి కలిపితే, 'సంయుక్త వాక్యం' అవుతుంది.

ఆ) సీత సంగీతం నేర్చుకుంటున్నది. సీత నృత్యం నేర్చుకుంటున్నది.

జ. సీత సంగీతం, నృత్యం నేర్చుకుంటున్నది.

సమన్వయం : పై వాక్యాలు రెండూ సమప్రాధాన్యం కలవి. అందువల్ల అవి కలిపితే 'సంయుక్త వాక్యం' అవుతుంది.

ఇ) రంగారావుకు పాడటమంటే ఆసక్తి. రంగారావుకు వినడమంటే విరక్తి.

జ. రంగారావుకు పాడటమంటే ఆసక్తి, వినడమంటే విరక్తి.

సమన్వయం : పై రెండు వాక్యాలూ సమప్రాధాన్యం కలవి. అందువల్ల అవి కలిపితే "సంయుక్త వాక్యం" ఏర్పడింది.

ఈ) శ్రీను బడికి వచ్చాడు. జాన్ రెడ్డి బడికి వచ్చాడు, హస్మత్ బడికి వచ్చాడు.

జ. శ్రీను, జాన్ రెడ్డి, హస్మత్ బడికి వచ్చారు.

సమన్వయం : పై మూడు వాక్యాలూ సమప్రాధాన్యం కలవి. అవి ఏకవాక్యంగా కలపడం వల్ల, 'సంయుక్తవాక్యం' ఏర్పడింది.

ఉ) ఆయన కవి, ఆయన గాయకుడు. ఆయన విద్యావేత్త.

జ. ఆయన కవి, గాయకుడు, విద్యావేత్త.

సమన్వయం : పై మూడు వాక్యాలూ సమప్రాధాన్యం కలవి. వాటిని ఏకవాక్యంగా కలపడం వల్ల 'సంయుక్త వాక్యం' ఏర్పడింది.

4. ప్రాతాది సంధి :

1. కింద గీత గీసిన పదాలను విడదీయండి. మార్పులు గమనించండి.

అ) పూరెమ్మ అందంగా ఉన్నది.

జ. పూరెమ్మ = పూవు + రెమ్మ = పూరెమ్మ

ఆ) గురుశిష్యులు పూదోటకు వెళ్ళారు.

జ. పూదోట = పూవు + తోట = పూదోట

ఇ) రవికి పాల మీదగడ అంటే చాలా ఇష్టం.

జ. మీదగడ = మీదు + కడ = మీదగడ

ఈ) కొలనులో కెందామరలు కొత్తశోభను వెదజల్లుతున్నాయి.

జ. కెందామరలు = కెంపు + తామరలు = కెందామరలు

మీరు చేసిన సంధి విచ్ఛేదనలు సరిచూసుకోండి.

అ) పూవు + రెమ్మ ఆ) పూవు + తోట ఇ) మీదు + కడ = మీగడ ఈ) కెంపు + తామరలు

గమనిక :

1) ఈ నాలుగు సంధి పదాల్లోనూ మొదటి పదంలోని మొదటి అక్షరం తర్వాత ఉన్న వర్ణం లోపించడం తెలుస్తోంది.

2) అది కాక, పరుషాలు క,త అనేవి సరళాలుగా అంటే గ, ద లుగా మారడం అవగతమవుతోంది. పై ఉదాహరణములను బట్టి ప్రాతాది సంధి నియమాన్ని ఈ విధంగా అర్థం చేసుకోవచ్చు.

ప్రాతాది సంధి సూత్రం :

1) సమాసాల్లో ప్రాతాదుల తొలి అచ్చు మీది వర్ణాలకు లోపం బహుళంగా వస్తుంది.

2) లోపం రాగా మిగిలిన అక్షరానికి, పరుషాలు పరమైతే 'నుగాగమం' వస్తుంది. నుగాగమం అంటే 'ను' (లేక)న్.... ఈ నుగాగమంలోని 'న్' అరసున్న రూపంలో కాని, నిండుసున్న రూపంలో కాని వస్తుంది.

ఉదా : మీగడ = (మీదు + కడ)

ప్రాతాదిలోపం వస్తే మీ + కడ అవుతుంది. తరువాత నుగాగమం వచ్చి, 'అ'ను - అరసున్నగా మారి, 'మీగడ' అయ్యింది.

ప్రాతాదులు అంటే ఏవి?

జ. ప్రాతాదులు అంటే ప్రాత మొదలయిన మాటలు.

1) ప్రాత 2) లేత 3) క్రొత్త 4) క్రిందు 5) కెంపు 6) చెన్ను మొదలయినవి.

భాషాకార్యకలాపాలు / ప్రాజెక్టు పని

అందమైన పల్లెటూరు ఎలా ఉంటుందో ఊహించండి. ప్రకృతి శోభలతో అలరారే అలాంటి గ్రామసీమ చిత్రాన్ని సేకరించండి. దాన్ని వర్ణిస్తూ వివరాలను రాసి ప్రదర్శించండి. మీ మిత్రులు కూడా ఇలాగే రాస్తారు కదా! వీటితో “అందమైన గ్రామ సీమలు” అనే పుస్తక సంకలనం చేయండి. దానికి ముఖచిత్రం కూడా గీయండి. విషయసూచిక, ముందు మాట రాసి ప్రదర్శించండి.

జ.

‘అందమైన గ్రామ పౌరులు’

విషయ సూచిక :

1) గ్రామంలో చెరువు అందం	2) పరిపాలన - వాటి చక్కదనం	3) చెరుకు పొలాలు
4) గ్రామంలో సంతలలో హడావిడి	5) అమ్మవారి కోవెలలో సంబరం	6) రామాలయం-కల్యాణ వైభవం
7) గ్రామంలో బడి	8) పంట కాలువ - లాకు	9) గ్రామ పెద్దల రచ్చబండ

ముందుమాట

‘గ్రామసీమలు దేశ సౌభాగ్యానికి పట్టుకొమ్మలు’ అని గాంధీజీ చెప్పిన మాట అక్షరాలా నిజం. ప్రకృతి శోభను దర్శించాలంటే, గ్రామ సీమలకు పోవడాన్ని మించిన విహారయాత్ర ఉండదు. అందులోనూ మా ఊరు పాడి పంటలకు నిలయం. మా గ్రామం ప్రక్క నుండే, పెద్ద పంటకాలువ ప్రవహిస్తూ ఉంటుంది. దానిలో పొద్దున్నా, సాయంకాలం, మేము ఈతలు కొడతాం. ఈత, మంచి వ్యాయామ సాధనం. మా ఊరిలో రామాలయం, దాని పరిసరాలూ చూడముచ్చటగా ఉంటాయి.

ఊళ్ళో పరిచేలు గాలికి ఊగుతూ అతిథులను చేతులతో రమ్మని పిలుస్తూ ఉన్నట్లు ఉంటాయి. ఆ పైరుగాలి పదిరోజులు తగిలితే, ఎంత రోగమైనా పారిపోవాల్సిందే. మా పల్లె బడిలో గురువులు గొప్ప ఆదర్శమూర్తులు. మమ్మల్ని తీర్చిదిద్దుతున్న వాళ్ళు మహోన్నత విజ్ఞాన మూర్తులు. ఇక్కడ పిల్లలంతా ఆటపాటలతో కలిసిమెలిసి ఉంటాం. మా ఊరిలో కులమత భేదాలు లేవు. మధ్యపానం లేదు. ఇదో ఆదర్శగ్రామం. దీని పేరు “గాంధీపురం” వివరాలకు పుస్తకం తిరగేయండి.

అదనపు సమాచారం

అ) పాఠంలోని మరికొన్ని ముఖ్య సంధులు.

1. నెచ్చెలి	=	నెఱ	+	చెలి	- ప్రాతాది సంధి
2. మాయమ్మ	=	మా	+	అమ్మ	- యడాగమ సంధి

3. మామయ్య	=	మామ	+	అయ్య	- అత్తసంధి
4. స్వార్థాన్ని	=	స్వ	+	అర్థాన్ని	- సవర్ణదీర్ఘ సంధి
5. సంవత్సరాది	=	సంవత్సర	+	ఆది	- సవర్ణదీర్ఘ సంధి
6. చైత్రారంభం	=	చైత్ర	+	ఆరంభం	- సవర్ణదీర్ఘ సంధి
7. గ్రామోద్ధరణము	=	గ్రామ	+	ఉద్ధరణము	- గుణసంధి
8. పట్నాలు	=	పట్నము	+	లు	- లులన సంధి
9. సౌఖ్యాలు	=	సౌఖ్యము	+	లు	- లులన సంధి
10. మనోహరము	=	మనః	+	హరము	- విసర్గ సంధి
11. పల్లెటూరు	=	పల్లె	+	ఊరు	- టుగాగమసంధి

అ) పాఠంలోని మరికొన్ని ప్రకృతి-వికృతులు (అదనం) :

ప్రకృతి	-	వికృతి
1) ఆశ్చర్యము	-	అక్కజము, అచ్చెరువు
2) నిత్యము	-	నిచ్చలు
3) పక్షము	-	పక్క
4) రాశులు	-	రాసులు
5) హృదయము	-	ఎద, ఎడద
6) నిద్ర	-	నిద్దుర
7) గర్భము	-	కడుపు

ఇ) సమాసములు-విగ్రహవాక్యములు :

సమాస పదం	విగ్రహవాక్యం	సమాసం పేరు
1) గ్రామోద్ధరణం	- గ్రామముల యొక్క ఉద్ధరణం	- షష్ఠీ తత్పురుష సమాసం
2) మానవ సంఘం	- మానవుల యొక్క సంఘం	- షష్ఠీ తత్పురుష సమాసం
3) జీవిత సౌఖ్యం	- జీవితమందు సౌఖ్యం	- సప్తమీ తత్పురుష సమాసం
4) అస్థిరభావం	- అస్థిరమైన భావం	- విశేషణ పూర్వపద కర్మధారయం
5) పాత పరిచయాలు	- పాతవైన పరిచయాలు	- విశేషణ పూర్వపద కర్మధారయం
6) కొత్త పరిచయము	- కొత్తదైన పరిచయము	- విశేషణ పూర్వపద కర్మధారయం
7) సర్వభోగాలు	- సర్వమైన భోగాలు	- విశేషణ పూర్వపద కర్మధారయం
8) ఆర్థ హృదయము	- ఆర్థమైన హృదయము	- విశేషణ పూర్వపద కర్మధారయం
9) పదిరోజులు	- పది సంఖ్యగల రోజులు	- ద్విగు సమాసం
10) పదహారు అణాలు	- పదహారు సంఖ్యగల అణాలు	- ద్విగు సమాసం
11) నాలుగు వందలు	- నాలుగైన వందలు	- ద్విగు సమాసం
12) బాడిబందలు	- బాడియు, బందయు	- ద్వంద్వ సమాసం
13) రాత్రింబగళ్ళు	- రాత్రియు, పగలును	- ద్వంద్వ సమాసం
14) నారింజ పళ్ళు	- 'నారింజ' అనే పేరుగల పళ్ళు	- సంభావనా పూర్వపద కర్మధారయం
15) వెలగపళ్ళు	- 'వెలగ' అనే పేరుగల పళ్ళు	- సంభావనా పూర్వపద కర్మధారయం
